

Cartell d'*Exercicis d'amor*, obra de la companyia El Pont Flotant.

Històries de persones

El Pont Flotant, deu anys treballant contra les modes i els clixés sobre l'escena

CARLES GÁMEZ València

Han passat més de deu anys des que la companyia El Pont Flotant encetava el seu itinerari professional. Un projecte en forma de pont d'emocions sobre les aigües sempre turbulentes de l'escena teatral. Una relectura del text de Bertolt Brecht, *Mare Coratge*, els servia de presentació de cara al públic. Quatre actors, Jesús Muñoz, Joan Collado, Pau Pons i Àlex Cantó, i un aprenentatge acadèmic comú a l'Escola d'Art Dramàtic de València. "Per descomptat que, quan estudiàvem a l'Escola, ningú no pensava, ni de bon tros somiava, que això ens duria fins ací", comenta Joan Collado. I el trajecte, seguint les recomanacions del poeta que demanava un viatge ple de coneixences, no pot haver estat més afortunat i ric en experièn-

cies. Un saldo, fins ara, de cinc obres, l'última, *Algunes persones bones*, estrenada en el passat Festival Temporada Alta de Girona, una de les cites teatral més respectades del mapa teatral espanyol. "La idea inicial del projecte se'ns va acudir a partir d'una reflexió sobre nosaltres mateixos, havíem depassat els trenta anys i començàvem a sentir un cert gust per 'aburgesar-nos'; però, d'altra banda, sentíem també la necessitat d'intervenir, d'un compromís amb allò que ens envoltava, i sobre aquesta dicotomia començarem a construir l'espectacle", diu Jesús Muñoz, a propòsit de la gestació de l'obra. La posada en escena coincideix amb la irrupció del moviment del 15-M i es projecta sobre l'escenari en la figura de quatre actors envellits que transiten per un cafè de barri vetust i trist.

"De sobte, ens vam dir: 'No estem reaccionant, el temps passa i ens sentim com uns avis, però no en el sentit d'entendre la vellesa com a inactivitat, sinó com a projecció de la nostra pròpia joventut, estàvem transformant-nos en uns vells prematurs", assenyala Jesús Muñoz.

Algunes persones bones, que s'ha pogut veure fins fa unes quantes setmanes al Teatre Tàlia de València, completa una trilogia iniciada amb l'obra *Com a pedres* (2006) i continuada per *Exercicis d'amor* (2009). "En *Com a pedres*", comenta Pau Pons, l'única dona de la companyia, "férem un exercici teatral sobre la infància, sobre la nostra pròpia infància i la nostra família, fins i tot comptarem amb la col·laboració excepcional dels nostres pares". El pas següent va arribar amb *Exercicis d'amor*,

una obra que ha estat representada àmpliament, fins i tot a l'altra banda de l'Atlàntic. "Ací, el leit motiv o interrogació es fixava en la joventut i la maduresa, i ara, en aquest últim muntatge, tancant el cicle, reflexionem sobre la societat que ens envolta;

"De sobte ens vam dir: 'No estem reaccionant'", conta Jesús Muñoz

per descomptat, com en les obres anteriors, aquesta reflexió passa també sobre nosaltres", diu Pau Pons. "Els tres muntatges estan molt lligats a la generació de la qual formem part", afegí Àlex Cantó, el quart

membre del grup. En un paisatge teatral com el valencià, on les ombres acostumen a sobreposar-se a les llums i la paraula roman en un estat professional reservat als escollits pels déus, la companyia El Pont Flotant pot presumir d'una estabilitat treballada durant tots aquests anys. "Quan vam decidir formar el projecte, en un principi ho vam fer per una necessitat bàsica de compartir i d'investigar, de saber quines eren les nostres eines, les maneres o les formes de treballar o aprofundir tot allò que és la metodologia teatral; el que passà és que, al cap de dos anys, vam començar a avorrir-nos un poc i, després d'aquesta primera fase, vam sentir la necessitat d'abordar un projecte de dramaturgia", comenta Jesús Muñoz.

PASSA A LES PÀGINES 2 I 3

PUNT DE MIRA

Elefants

Joan F. Mira

Això era que la meua filla i jo passàvem tres o quatre setmanes a St. Mary's Mission, a Zimbabwe, amb un missioner valencià que ha dedicat tota la vida al seu estimat poble nambya, i a més gent de la regió de Matabeleland. Alexandre Alapont, Father Alexander, és un home difícil d'explicar, de tan

extraordinari, generós, sant i indescriptiblement treballador. La missió és molt prop de les cascades Victòria, de la ciutat de Hwange i d'un parc nacional immens, que continua en territori de Botswana, on viuen, amb molt poca interferència humana, tots els animals de l'Arca de Noè, i entre ells molts milers d'elefants. Recorriem el parc, la meua filla i jo i un metge valencià i la dona, conduïts per un guia amic i antic alumne de Father Alexander, nosaltres sols en aquella immensitat. Tranquil·lament, entre ramats de búfals, enmig de zebres, de girafes, de tota mena d'antílops i gaseles, de babuïns, i de tota bèstia que el Nostre

Senyor hi posà abans de crear el primer home. Algun lleó descansava sota un arbre. I a tot arreu, centenars d'elefants, mascles adults irritables, sols i perillosos, bandes de mascles joves avorrits, i sobretot famílies senceres sota l'autoritat de la matriarca, que s'aturava davant del nostre vehicle per fer-nos parar mentre vigilava el pas de tot el grup. Baixàvem del jeep, amb molt de compte i sempre contra el vent, i caminàvem en silenci, lentament, entre aquelles famílies nombroses, pacífiques, que ignoraven la nostra presència insignificant: érem ben poca cosa, quatre o cinc humans intrusos, i els elefants, si ens veien, no ens veien

com una amenaça. Enmig d'aquell territori seu tan remot, tan extens, sense safaris ni trets de fusell, aquelles bèsties majestoses i antigues, tan intel·ligents, no sabien encara que hi ha unes altres bèsties, que caminen només amb dues potes, capaces de matar-los per plaer, per una cosa que en diuen esport, però que és profundament innoble. M'ha costat sempre entendre els caçadors, però caminar per la muntanya buscant perdus o llebres té encara un aire entranyable i humà. Retraçar-se amb trenta cervos morts és indigne i estúpid. Matar la majestat d'un elefant, només per gust, supera el meu control dels adjectius.

Un treball físic i emotiu

Els muntatges d'El Pont Flotant es lliguen a una generació

VE DE LA PÀGINA 1

"No ens imaginàvem", assenyala Àlex Cantó, "que arribaríem a poder exercir el nostre treball d'una manera professional ni, sobretot, allò més important, poder treballar fent el teatre que volíem fer".

Una proposta que tampoc no ha estat un camí fàcil o senzill. "Eixíem una mica a contracorrent, en un moment en què les companyies no eren moda; per dir-ho d'alguna manera, hi havia la moda del teatre més d'actor o, si vols, d'actor. El que sí que sabíem era que aquest tipus de teatre no el volíem fer; per exemple, aquesta dinàmica de cada temporada de presentar obligatòriament una obra, de muntatges amb actors diferents, d'una dramaturgia amb un component còmic o d'humor imprescindible..., aquests continguts a nosaltres no ens servien", assenyala Pau Pons. El grup reconeix el seu deute amb la llegendaria companyia teatral Odin Teatret, fundada per Eugenio Barba, i el treball d'aprofundiment sobre les pròpies biografies personals. "El nostre és un treball de construcció d'una relació física i emotiva entre els espectadors i la dramaturgia mateixa", assenyala Joan Collado. "Volem un teatre

en què l'espectador", continua Jesús Muñoz, "assisteix a una experiència, participa d'una cosa que el fa reflexionar, que el fa sentir; aquestes motivacions, per a nosaltres, sempre han estat una obsessió", incideix Joan Collado. "Els lligams o els enllaços amb les persones", fa Pau Pons, "és una de les coses que més potenciem, més que no els referents artístics, que també hi són; la persona que

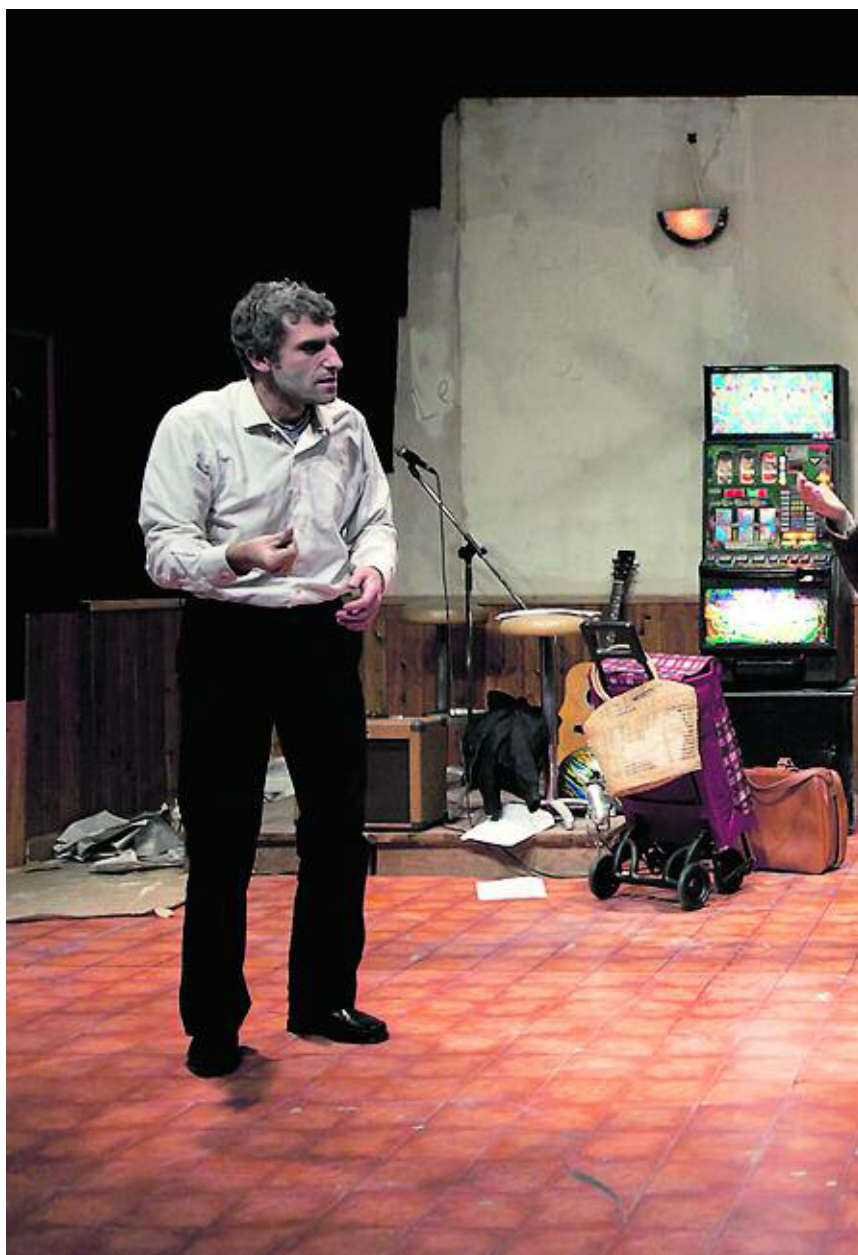
"Hem pogut fer el teatre que volíem", diu Àlex Cantó

hi ha al darrere és la que ens atrau, i allò humà, allò personal és el que estirem per la part més creativa".

Sobre l'actual moment teatral al País Valencià reconeixen que hi ha problemes, ja endèmics, que s'arrosseguen des de fa molts anys i que ara, en temps de crisi, s'han aguditzat encara més. "Pel que fa al suport oficial, hi havia uns organismes amb els quals podies treballar, fins i tot fer algu-

nes gires; hi havia allò que es coneixia com el Circuit del Teatre que, malgrat que va rebre moltes crítiques del mateix sector, era una via, i que ha desaparegut; hi ha el SARC, que depèn de la Diputació, per mitjà del qual els ajuntaments poden optar a una subvenció per a una obra de teatre", assenyala Pau Pons. "Però són ajudes que, a hores d'ara, s'estan rebaixant o, en el pitjor dels casos, desapareixent, i sembla que aquest panorama no canviarà", afig Àlex Cantó.

Durant els pròxims mesos i per raons familiars, futures maternitats i paternitats en el grup, la companyia obrirà un parèntesi pel que fa a les actuacions, però no quant a la resta d'activitats, fins a la pròxima temporada; llavors tornaran amb una retrospectiva dels seus espectacles. "Aquesta parada ens pot servir una mica com a procés depuratiu", diu Jesús Muñoz. "Quan féiem l'última obra, vam començar a tenir la sensació que arribàvem a un punt d'inflexió i que tancàvem una etapa", comenta Àlex Cantó. "Tenim la sensació", indica Joan Collado, "de començar a respirar un canvi, però el que no sabem encara és cap on ens conduïm".

L'han pintada de blanc i blau i, a dins, Basset ens mira

Manuel Boix exposa l'obra gràfica en la Casa de la Cultura de l'Alcúdia

Francesc A. Martínez Gallego

Molt mediterrània, sí. Conserva, si més no, la modèstia. Sap, fruit de vint-i-cinc anys d'experiència, que no convé fer ostentació de les riqueses i, encara menys, exhibir impudicament els tresors. Tanmateix, entreu i ho veureu: en té. És la Casa de la Cultura de l'Alcúdia i alberga, des de fa uns quants dies, l'exposició *Manuel Boix: Obra gràfica i impresa*.

La història de qualsevol país té una cronologia. La del nostre, almenys la recent, té una cronologia il·lustrada (potser comença i acaba amb una portada d'*El Viejo Topo* dedicada a "Monarquia i democràcia"; enmig, és clar, hi ha un munt de cartells i, fins i tot, prospectes de mà). I un il·lustrador de capçalera. Des de la planta baixa fins al segon pis de l'espai expositiu —tota la Casa de la Cultura— el visitant troba retalls de la seua vida i mira, penjant a les parets, obres ja vistes en altres murs. És l'epifania de Walter Benjamin: l'obra d'art en l'era de la reproductibilitat tècnica.

El filòsof alemany sostenia que l'aura de l'obra d'art desapareix quan els mitjans de difusió de massa poden construir-ne rèpliques inesgotables. Si més no, el reagrupament de l'obra reproducible hi retorna, per un moment, l'aura i l'endinsa en la

Quadre sobre el general Basset que ocupa l'espai central de l'exposició de Manuel Boix a l'Alcúdia.

coherència de les mans que la produïren en l'origen. El visitant, aurat, mirarà els llibres que ha llegit o fullejat i s'aturarà en les il·lustracions, veurà els discos i els CD que ha escoltat mentre es remira la portada, o els cartells que l'han informat. De tant en tant s'adona, de manera sobtada i capritxosa, que les dimensions han jugat amb la seua comprensió: que el que va pensar que era menut és gran, que el que va pensar gran és menut. Un dibuix de

gran format és la trama d'una portada mil vegades observada i que té la dimensió del suport llibresc, per exemple. Les coses són el que semblen i no ho són. L'aura només funciona amb les seues dimensions.

Manuel Boix exposa a casa seua. I tot encaixa o, com digué el poeta, res no és mesquí ni cap hora és isarda. Tot cau, a plom o a plomada, en el seu lloc. I amb certa exuberància. Sota una volta pintada per Boix, cel on es mira la

Ribera, volen enfilats els xiquets i descendeix el fil fins als adults, conjunt escultòric que assenyala les arrels, els fonaments, els punts de fuga i les imatges aèries. Aqueixa vertical que va de la volta al peu escultòric és un eix al voltant del qual es disposa la cronologia il·lustrada d'un país fet de paper i color, de geni i màgia, de bronze i pintura, de tinta i dibuix.

Boix és un artista de tots els colls. Trajectòria, renom. Premi Nacional d'Arts Plàstiques en la

primera edició, etc. Més aviat, energia. Al seu poble —i al meu— potser diran: "Gran tronc, bona brasa". La Cúpula de la Ribera és pintura al fresc. En la passejada d'escales i replanells de la Casa de la Cultura hom trobarà, o encara millor, li eixiran al pas, sobtadament, alguns bronzes. Teles i papers sostenen olis, aquarel·les, serigrafies, litografies... Es creuran literatura i plàstica, com es van crear i vincular Josep Palàcios i Manuel Boix, Josep Lluís Millo i Manuel Boix, Joanot Martorell i Manuel Boix, Ausiàs March i Manuel Boix... I el passeig de la mirada és mundial. L'Alcúdia hi és, és clar, de moltes maneres, per exemple amb aqueix retrat d'aiguafort a una tinta i aquarel·la de Josep Lluís Bausset, que l'artista feu en el centè aniversari del prohom, ara fa dos anys. Però hi és també Nova York, on l'artista va residir un quant temps, i on va il·lustrar llibres de l'editorial Steward Tabori & Change i on va col·laborar, fent dibuixos amb tinta xinesa, amb el *New York Times*. I d'afegit, les múltiples edicions en llengües diverses de llibres per ell il·lustrats...

L'han pintada de blanc i blau. Hi han posat el tresor a dins. El visitant notarà la mirada inquietant, de biaix, de Basset, que silenciosament, sordament, l'interrogarà sobre els motius de la visita. I, si el visitant sap contestar, s'endinsarà en el paisatge mural, cartellístic, il·lustrat de tantes vides del país. Basset, el general maulet, diu que restarà en el seu lloc fins el 23 de juny. Sembla que vol quedar-s'hi un bon temps; és sa casa.

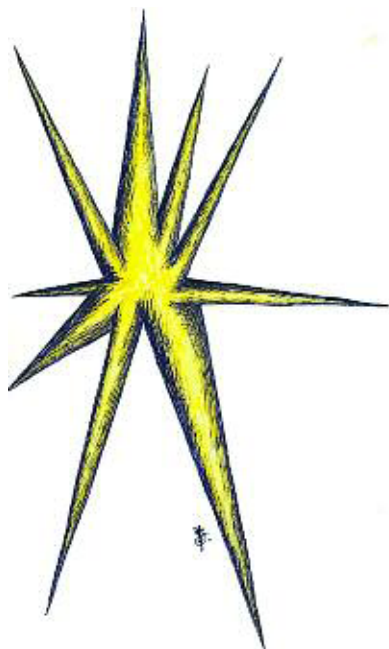
L'últim muntatge de la companyia El Pont Flotant, *Algunes persones bones*, JOSÉ IGNACIO DE JUAN DÍAZ

NOTES DE CAMBRA

Llum, més llum

Manuel Baixauli

Londres ha sigut escenari, fins fa ben poc, de tres exposicions reveladores. Damien Hirst, Lucian Freud i David Hockney han coincidit en la cartellera per a goig de l'amant de l'art. De Hirst, a la Tate Modern, se n'ha pogut veure l'antològica més completa mai feta fins ara, amb una posta en escena impressionant. Hi havia les obres més emblemàtiques: el tauró preservat en formol, les ovelles dissecades, les piles de mosques mortes, el cap de vaca sent devorat per mosques vives, l'habitació amb papallones vives soltes, els murals fets amb papallones mortes, els aparadors de medicines exposats a manera d'altars..., i, és clar, la famosa calavera incrustada de diamants (*For the Love of God*). Els espectadors omplien les sales fent "Ho!" davant de les extravagàncies de l'artista viu millor pagat del món, en una actitud que recordava més aïna els visitants d'una fira que no els d'un museu (la tendència actual dels dirigents de museus és, segons sembla, convertir-los en parcs temàtics). L'exposició revelava fins a quin punt l'art conceptual i la provocació han esdevingut acadèmics i redundants, fins al punt que, en comptes de sorprendre, o d'escandalitzar, només motiven, si més no a qui açò escriu, una successió de ba-

dalls. A la National Portrait Gallery hi havia l'antològica del desaparegut recentment Lucian Freud, pintor que remà a contracorrent de les avantguardes del segle XX fent una figuració —retrats i nus, quasi exclusivament— sòlidament arrelada en els grans mestres de la tradició occidental, amb un ofici admirable, i amb un esperit existencialista, kafkià, desolador. Freudia! (Lucian, per si algú no ho sap, era nét de Sigmund Freud). En els nus que pinta obertament no hi ha cap rastre d'erotisme, només angoixa, insatisfacció, te-

di. Hi vaig tindre la impressió d'haver vist l'obra d'un gran artista, però vaig eixir al carrer assedegat de llum. A fora, però, plovia, cosa habitual al bell Londres. La llum i el color m'esperaven, en proporcions generoses, a la Royal Academy of Arts, que Hockney havia omplit de paisatges immensos, quant a grandària i qualitat. Per primera volta en la vida, amb l'excusa d'estudiar els canvis estacionals i climàtics als camps i als boscos de l'est de Yorkshire, paisatge de la seua infància, Hockney pinta partint del natural, i ho fa amb la il·lusió i l'energia d'una criatura, però amb la saviesa de qui s'ha nodrit, any rere any, amb el mestratge dels clàssics. En l'obra de Hockney un escolta l'eco de Van Gogh, Matisse, Gauguin, Picasso, Klee..., però també el de Fra Angelico, Massaccio, Uccello, Mantegna o Piero della Francesca. Pintura d'altíssima volada, per a aquells a qui agrada l'art sense crosses, sense atraccions de fira. Un art fet per un avi —setanta-cinc anys— joveníssim, que està completament al dia: l'última sala de la mostra contenia vora un centenar de pintures fetes amb iPad. Fora de la Royal Academy també plovia, però alguns, malgrat els núvols, continuàvem enlluernats.

A MANERA DE TASCÓ

En favor de la poesia

Vicent Alonso

Hi ha preguntes que no ens abandonen mai. No parle de les que, tan transcendents o tan abstruses, excedeixen la capacitat humana per a respondre-les, sinó d'unes altres que, a pesar de tenir a mà solucions raonables als problemes que planteegen, ens formulem amb una insistència impertinent, com si es tractara de sentències intemporals, peces d'un ritual que vol conjurar mals permanentment a l'aguait del món dels creadors. Per a què la poesia en els temps que vivim?, llegim de tant en tant en els papers dels poetes o dels crítics que se n'ocupen. Deixaré de banda la relació de les solucions esmentades per a aquesta pregunta específica perquè només tinc la intenció de referir que la selecció d'escrits crítics d'Ingeborg Bachmann que ha publicat Pre-Textos (*Literatura como utopia*, 2012), inclou també un petit text sobre la qüestió, en el qual, la poeta austríaca, després de remetre a antecedents tan il·lustres com Hölderlin —"Per a què poetes en aquests temps de misèria?"—, afirma sense matisos, i ben encertadament al meu parer, que la glòria i el prestigi d'un poema recauen sobre el poema mateix, no sobre cap funció externa que haja d'acomplir.

Aquesta és la línia que marca la frontera entre els territoris de la creació on s'escau formular la pregunta sobre el sentit de la poesia, o de la literatura en general, i aquells altres en què és més aviat un mer recurs retòric, que estimula, això sí, la recerca de nous motius per a la creació. És del tot comprensible que algú tremole, o s'indigne, perquè fins i tot els dies de festa major de la literatura, els mitjans no aborden la poesia com fan amb altres gèneres, que l'obliden o que la rebaixen a una lletania de títols i autors. Ja sabem que responsabilitzar els mitjans dels mals propis és un esport que els artistes practiquen assiduament, però, a més, és també de bon entendre que en la cursa comercial dels productes literaris, que els mitjans reproduïen i fomenten, algú tinga la temptació de la corona permanent. I si entenem tot això, com no hauríem d'entendre que els practicants de gèneres més aviat testimonials deixen de preguntar-se pel sentit del seu treball? No és, tanmateix, el cas de Hölderlin ni de Bachmann. La poeta austríaca, per exemple, en el petit text que he citat, i en una gran part dels que configuren la tria que Pre-Textos ens ofereix, contempla un munt de raons que justifiquen la poesia, amb independència dels mercats, del comerç literari i de la llei de l'oferta i la demanda. Entre elles, la que considera el poema com un estimula-

dor de la memòria, a la manera com sempre s'ha dit en relació a la formació dels xiquets, i que ja pocs educadors practiquen. "Quien escribe poemas", diu Bachmann, "introduce expresiones en una memoria; maravillosas y antiguas palabras para una piedra y una hoja, unidas o disueltas por nuevas palabras, nuevos signos para la realidad". I encara més, perquè, segons la poeta austríaca, qui imprimeix aquestes paraules s'hi submergeix alhora amb el seu alé, que ofereix com a testimoni de la seua veritat. Un testimoni que, de bestreta, ningú no li exigeix, però que aporta com a garantia inexcusable de l'autenticitat. És a dir, el ritual de posar en dubte la legitimitat de l'ofici no sempre és una mena de sublimació que amaga incapacitats o frustracions, sinó que esdevé un instrument immillorable de recerca dels camins per on ha de transcórrer la creació. La pregunta pel sentit de la poesia no és una protesta per la situació de

Ingeborg Bachmann.

La pregunta pel sentit de la poesia no és una protesta per la situació de l'oferta i la demanda

l'oferta i de la demanda, sinó una exigència interna de la mateixa poesia que busca la renovació constant, no limitada al llenguatge, a l'aparença, sinó al pensament que és capaç de generar per a entendre el món i les seues transformacions. La primera de les quatre conferències, que Bachmann va impartir l'any 1959, a la Universitat de Frankfurt, incloses també en el volum, en dona les claus. Cal un "impuls moral i cognitiu" per a descobrir els nous camins; la modernitat no deriva simplement dels canvis en la vestimenta retòrica: "Un lenguaje nuevo debe tener un fluir nuevo, que sólo consigue cuando es habitado por un espíritu nuevo". No és possible expressar-ho amb una contundència superior.

CARTES DE PROP

Un somni dels anys foscos

Enric Sòria

Aquests dies, els diaris barcelonins han omplert moltes planes amb l'amenaça d'intervenció estatal a les autonomies ofegades, entre les quals la catalana; amb el creixement desbocat de les xifres de parats, gràcies a la reforma laboral de Mariano Rajoy, i amb la protesta ciutadana contra els peatges a les autopistes, que es tradueix en un augment de la gent que aconsegueix passar les barreres sense pagar. És una forma ben estalviadora de demostrar la disconformitat amb un llarg greuge comparatiu, perquè, a Catalunya —al contrari que a Madrid, per exemple—, la immensa majoria de les vies ràpides són de pagament.

Els tres són temes seriosos i estan relacionats. Els dos primers poden tindre —i tenen— repercussions greus (de moment, els administradors de les autopistes no s'immuten). A més, tenen clares equivalències al nostre país. Si Catalunya és el territori amb més peatges de l'Estat, el País Valencià també pateix d'aquest mal; l'augment dels parats també ens afecta, i l'amenaça de la intervenció resulta tan poc llunyana que, alguns polítics, més que com una amenaça, la veuen com una solució. A Catalunya, la il·lusió de l'autogovern, és a dir, la creença que això de l'autonomia anava de veres, era més forta que al nostre país, on el sentiment identitari és més relaxat, i el perill que l'invent revele de colp la seua manca de substància a les ordres de l'estat central totpoderós desconcerta molt més una societat que confiava de tindre a les seues mans algun poder de decisió propi. A València, notícies ominoses com la privatització de la sanitat ja avisen del futur. I és que, determinades il·lusions, els va-

lencians no hem tingut cap ocasió de fer-nos-les. Ací, tot ha sigut i és sempre de fireta, i ho sabem. Ja ho deia mossén Porcar fa quatre segles, que els valencians som "molls i folls", i ho som, però no ens hem begut del tot l'enteniment, cosa que a Catalunya sí que fan de tant en tant. Per això, el xoc sobtat amb la trista realitat hispànica els és més dolorós.

A Barcelona també s'ha parlat molt d'un tema sense cap correlat valencià: la dimissió de Josep Guardiola com a entrenador del Barça. Després del primer ensurt, la gent ha reaccionat bé, agraint a Guardiola els servicis prestats, i també ha apreciat que el substituït siga el seu segon a bord, Tito Vilanova. Això vol dir que la continuïtat en l'estil de l'equip està assegu-

rat i és sempre de fireta, i ho sabem. Ja ho deia mossén Porcar fa quatre segles, que els valencians som "molls i folls", i ho som, però no ens hem begut del tot l'enteniment, cosa que a Catalunya sí que fan de tant en tant. Per això, el xoc sobtat amb la trista realitat hispànica els és més dolorós.

Se sentien tan reflectits en un equip que era com ells voldrien ser

a gent que no s'ha interessat mai pel futbol—com ara un servidor—, a més de tindre un èxit espectacular. I aquest èxit s'abillava d'un aire competent, treballador, sense estirar més el braç que la mànega, amb correcció amb el rival i cavalerositat i tot. Són qualitats rares de trobar en el futbol —l'esforç sí, però no l'elegància— i que als catalans els agraden molt. Per això se sentien tan reflectits en un equip que era com ells voldrien ser —perquè el desig és lliure— i que, a més a més, triomfava, i eren feliços.

El Barça d'aquests anys ha sigut un espill on la societat catalana ha vist una imatge millorada d'ella mateixa, i ha vist que aquest bonic somni era possible almenys en la secció esportiva de la realitat. El Barça

Josep Guardiola. / REUTERS

rada de moment.

Entre el cor de veus afectuoses que han acomiadat Guardiola hi ha hagut poques notes discordants. Però un comentarista no s'ha privat de recordar que la vida és dura, i que, en una època d'atur galopant, abandonar una faena ben pagada al·legant esgotament no és predicar amb l'exemple. L'observació és injusta, perquè sostindre un equip de futbol en

calamitosos, la gent d'aquesta part del món ha tingut almenys l'alegria de veure que alguna cosa pròpia funcionava esplèndidament. I s'ha entusiasmat. És cert que els títols guanyats no milloraven la seua vida en res de substantiu, però els permetien participar d'una èpica de lluita i victòria que incorporava, a més, una forma peculiar de bellesa. El joc del Barça d'aquests anys enamorava fins

de Guardiola ha sigut una gran fàbrica de felicitat —momentània, però intensa— en una època molt fosca. Ha servit com un lenitiu de mals que el futbol no pot conjurar i també com un referent, en la mesura que donava esperança en l'eficàcia d'uns valors col·lectius. Per això, cal agrair a Guardiola el somni que ha brindat i confiar que el despertar no siga massa amarg.

DISSIDÈNCIES

Vuit hores, vuit condemnes

E. Cerdán Tato

Durant els anys cinquanta del segle passat, el Primer de Maig em trasllada immediatament a les pinedes del castell de Sant Ferran, a Alacant, i a l'evocació dels anarquistes penjats brutalment i injustament a Chicago després d'exigir la jornada laboral de vuit hores en compte de la de catorze o setze, que era allò més habitual aquell maig del 1886. En els anys cinquanta del segle passat, en plena dictadura franquista, el Dia del Treball havia estat reduït a una paròdia, tal com assenyala Maurice Dommanget en la seua història de la lluminosa data: "La tradició roman tan viva que gairebé tots els caps feixistes s'esforcen a apropiarse-la capgirant-ne el sentit". Crec que va ser el 1955 que el llavors papa Pius XII va instituir la festivitat de Sant Josep Artesà, naturalment el dia 1 de maig. Un grup d'amics que compartíem una mateixa professió o molt pròxima, quan arribava el Dia del Treball, solíem reunir-nos en el castell ja esmentat, entre els pins, com si fóra una vesprada de "mones", amb la família i, consegüentment, amb tota la xicalla. Eren hores propícies per a intercanviar opinions, notícies, rumors i, fins i tot, recitar versos que havien escrit alguns dels nostres poetes, moguts per tal esdeveniment. Poemes o lletres de cançons, sempre hi havia una guitarra o dues que tractaven d'escoltar i anotar uns individus mig amagats entre l'espessor d'altres pins i matolls. Individs que, majoritàriament, teníem ja identificats i en coneixíem els estratagemas. D'altra banda, aquells vuit històrics treballadors de Chicago jutjats iniquament i condemnats a la pena capital, ens inspiraven i ens inspiraven respecte i estima; dos d'ells, Parsons i Schwab, a més, eren periodistes, és a dir, així s'estableix també una solidaritat professional. En fi, al cap d'uns quants anys, en aquelles celebracions ho fariem ja públicament, encara que, en un principi, amb càrregues policials dispersant-nos, una vegada i una altra, com és el costum en aquest país.

Del Primer de Maig i dels seus voltants, se n'ha escrit molt i, també, se n'ha fet literatura, pintura i música, perquè es tracta d'un tema de grans recursos personals, socials, èpics, dramàtics, plàstics i tremendament humans, com ens conten alguns dels nostres narradors. Hui, que segons diuen, el proletariat només és paleografia en estat pur i que la il·lusòria (?) classe obrera l'ha acomiadada la impossible (?) classe política, un dia així continua originant histerismes, ansietats i temors subreptítics, a més de descobrir-nos protagonistes i heroïnes d'episodis entre tendres i intolerables, pràcticament ignorats. És sorprenent trobar escriptors donats explícitament a la temàtica social. I és gairebé obligat esmentar el nom del periodista i novel·lista valencià Luis de Val, que, entre l'última dècada del segle XIX i les primeres del següent, a més d'escriure nombroses novel·les de fulletó, com el seu paísà Enrique Pérez Escrich, va treballar en la premsa de Barcelona i va tractar literàriament qüestions relacionades amb els comportaments del capitalisme industrial i la precarietat dels salaris. Els títols d'alguna de les seues novel·les són reveladors: *El hijo de la obrera*, *La explotación humana* o *El triunfo del trabajo*.

Recomanem...

ASSAIG

per XAVIER ALIAGA

EL DESIG DE SER MARE. GUIA PER A UNA REPRODUCCIÓ ASSISTIDA
Anna Gimeno
Pòrtic, Barcelona, 2011
224 pàgines

Partint de la seua experiència personal com a usuària d'un mètode de reproducció assistida, la periodista Anna Gimeno investiga les implicacions socials, psicològiques, mèdiques i econòmiques d'aquests processos en una guia ben completa. A través de testimonis de persones i entrevistes amb alguns dels millors experts en la matèria, s'hi ofereix informació útil, es desmunten tòpics i s'adverteix amb dades sobre el problema creixent de la infertilitat en les societats avançades.

DISCOS

per JUAN M. JÁTIVA

ELS DIES DEL SAURÍ
Verdcel
Temps Record
Terrassa, 2012

Són dies de furgar en aigües subterrànies. Són els dies del saurí. "Tot et sembla tan lluny i ho tens a dins teu", diu l'actor Juli Cantó en una de les recitacions que esquitxen l'àlbum, edició anticipada del que vindrà després amb un còmic, seguint la pauta multimèdia del grup alcoià. Intimisme, comunió amb la natura i el temps, l'aigua com a fil conductor, un cant de llibertat i música que dibuixa un paisatge constant de múltiples tonalitats fins a arribar a aqueix himne esplèndid que és *Infecta'm*, en què la paradoxal curació ve de l'altre.

NARRATIVA

per ADOLF BELTRAN

LLEGENDES DE LA COSTERA
Diversos autors
Associació d'Amics
de la Costera, 2012
157 pàgines

Els paisatges, els personatges, la religió i l'arquitectura són els quatre apartats que articulen aquest recull de llegendes comarcals. Algunes són singulars, unes altres tenen versions en altres indrets, totes combinen l'aparença històrica amb una fantasia exuberant. Del barranc dels dos germans a la torre del sol, passant per Camot o sant Jaume de la Cova Negra, autors com Toni Cucarella, Josep V. Martínez, Maria Josep Juan o Xavier Aliaga les han convertit en literatura.